

לקחה מזוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'מזב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת תזריע-מצורע התשס"ו

7:32	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:03	מצואי שבת
8:49	מזק"ש מג"א
9:25	מזק"ש גר"א
12:54	חצות

"וואס דל הוא ואין ידו משגתי" (יד, כא)
 בשאר קרבנות שיש בהם קרבן עשיר ועני יש מחלוקת בגמ' (יומא מא) בעשיר שהביא קרבן עני אם יוצא בדיעבד. אבל במצורע הכל מודים שלא יצא. ובגמ' שם ילפינן זה מקרא. ואפשר שהטעם כי לפי חז"ל (ערכין ט"ו) נגעים באים על עון צרות עין, ואם מצורע עשיר מביא קרבן עני בזה הוא מוכיח שטרם נרפא ממחלתו ונשאר קמץ וצר עין ולכן לא יצא יד"ח.
(ר' יעקב לנדוי, בנו של הינועד ביהודה)

"אדם כי יהיה בעור בשרו וגו'" (יב, א)
 כידוע באים הנגעים על חטאי הדיבור. ויש להבין מדוע דוקא חטאי הדיבור ראויים לעונש של נגעים? והביאור בזה יחודיותו של האדם כ"מדבר" היא כה משמעותית עד שבמסכת סנהדרין מעלה הגמ' אפשרות שכל בריאתו של המין האנושי לא היתה אלא לעמל שיחה, בספרים מכונה האדם בתואר "מדבר" ומכאן שהדיבור מעצם מהותו של האדם הוא. מותר האדם מן הבהמה מבואר בכח הדיבור שמוצאו ממשמת החיים אשר נופחה באדם ולא בבע"ח וכדמתרגם האונקלוס את הפסוק "וייצר ה' אלקים את האדם... ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" – "ונפח באנפויה נשמתא דחיי והוות באדם לרוח ממלא". חטאי הדיבור מורים על זלוול בתכונת הדיבור אשר ניתנה במיוחד לאדם. משמעות הדבר שהאדם שאינו מייחס מספיק חשיבות לחלק אלוה ממעל אשר בו, ועל כן עונשו כל כך חמור.
(בארות יצחק)

"אשה כי תזריע" (יב, ב)
 למה נסמכו פרשיות טומאה וטהרה לפרשת מאכלות אסורות? משום שנגעים באים על חטא לשון הרע וללמדנו שכמו שהאדם נוהר על מה שנכנס לתוך פיו שיהיה הכל בתכלית הכשרות כן צריך האדם להזהר על מה שהוא מוציא מתוך פיו.
(ר' ישראל מסלנט)

"כולו הפך לבן טהור הוא" (יג, ג)
 הדבר פלא שהרי לבן הוא סימן טומאה ומדוע כאשר נהפך כולו לבן טהור הוא מסביר החפץ חיים שהצרעת באה על לשון הרע ושאר עבירות המנויות במסכת ערכין (דף ט"ו) תכלית הנגע להביא אדם להכנעה ותשובה. וכאשר יש בו נגע מועט בעור בשרו עדיין לא נכנע לבבו מעצמו ולכן יבוא לכהן ויורחק מהמחנה ישב בצד ויכנע לבבו אולם כאשר כולו הפך לבן מכיר אדם בעצמו שלא נשארה בו שום דבר טוב ואז כבר מעצמו

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (יב, ג)
 "מפני מה ניתנה מילה בשמיני, כדי שלא יהיו אביו ואמו עצבים והכל שמחין" (נדה לא, ב)
 פירש רש"י "מפני מה ניתנה מילה בשמיני – ולא לשבעה". וצריך ביאור מה בא להוסיף בזה.
 אמנם, איתא באבות דרבי נתן "חביבה ז' לפני הקב"ה, ז' ימי בראשית, ז' שמיטות, ז' רקיעין". כיון שכך היה ראוי לכאורה, שגם מצות מילה תהא דוקא לשבעה, ולא לשמונה. לכך נצרכה הגמרא לישבה.

"ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעולה ובן יונה או תור לחטאת" (יב, ה)
 מפני מה יולדת עשירה מביאה קרבן חטאת, דוקא עוף ולא כבש.
 אלא, כל הסיבה שמביאה בכלל קרבן חטאת, אמרו חז"ל משום שבעשה שמצטערת בלידה נשבעת שלא תשוב אל בעלה. לפיכך מביאה דוקא יונה, כי זו נשארת נאמנה לבן זוגה ואינה מנחתו לעולם.
(רבי מאיר שמחה הכהן)

"אחד לעולה ואחד לחטאת" (יב, ו)
"לא הקדימה הכתוב אלא למקראה אבל להקרבה חטאת קודם לעולה כך שנינו בובחים (כט)". (רש"י)
 דבר זה טעון ביאור, כי אם על-פי דין יש להקדים הקרבת החטאת להקרבת העולה, מדוע שיצטרכו לקרא בתורה בסדר הפוך.
 אלא רמז יש בזה על הדרך הרצויה בעבודת ה'. העולה מסמלת את המטרה הסופית, בקשת השלימות האמיתית, "עולה כולה לה'", ואילו החטאת מצביעה על האמצעי והדרך להשגת המטרה. שכן אופן הביצוע למעשה של השאיפה לגדלות צריכה שתיעשה בשלבים, במעבר מדרגה לדרגה. בראשונה יש להתחיל ב"סור מרע" ורק אחר-כך להמשיך ב"עשה טוב". וכיון שהחטאת באה לכפר העוונות הרי היא בבחינת "סור מרע", לכן יש להקדים ולפתוח בה למעשה, ורק אחריה להקריב את העולה.

אלא שאז עלול להיות, שהמתחיל ב"סור מרע" יסתפק בכך, ולא ימשיך הלאה אל המטרה הסופית והמושלמת, ולעולם לא יגיע אל מדרגת העולה. לכך צריך לקרוא ענין העולה בתחילה, למען ישים אל לבו כי תכלית ומגמת הכל היא הקרבת העולה. דהיינו, לשאוף ולבקש את השלימות והדבקות בבורא עולם.
(רבי חזקיהו אליעזר קאהאן)

פנינים לפרשת תזריע

"אשה כי תזריע וילדה זכר" (יב, ב)
 מסופר שבהיות הגר"א מוילנא ילד כבן שש שנים, שאלוהו אם יכול למצוא שייכות וקשר אחד בין המקרא האחרון שבפרשת שמיני, "להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל", ובין הפסוק הראשון בפרשת תזריע, "אשה כי תזריע וילדה זכר".

התמהמה הילד כרגע, אחר ניגש אל הארון נטל מסכת יומא, והחל לצטט (דף פב, א) מהמעשה הנזכר שם, באשה מעוברת שהריחה דבר מאכל ביום הכיפורים, ובקשה כי יאכילה. משהביאו את השאלה לפני רבי, השיב, לחשו לה באזנה כי יום הכיפורים היום. לחשו לה ונרגעה, וסופה שהילד הנוול גדל והיה לרבי יוחנן. מעוברת אחת היתה שלחשו לה ולא נענתה, עד שהאכילה ביום הכיפורים, ויצא ממנה "שבתאי אצר פרי" הרשע.

אמר הגר"א, בזה טמון הקשר בין שני המקראות הנ"ל, "להבדיל בין הטהור ובין הטמא", היינו בין ר' יוחנן ושכמותו, ובין שבתאי אצר פרי ושכמותו, על-ידי הבדלה "בין החיה הנאכלת", ביום כיפור, או כל מאכל אסור, ובין החיה אשר לא תאכל. הכל תלוי בידיה של ה"אשה כי תזריע וילדה זכר", כי במעשה תכריע את גורל הילד הנוול.

(בשם הגר"א)

"אשה כי תזריע וילדה זכר" (יב, ב)
"אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בחמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף". (מדרש, חובא ברשי"ח)

איתא בגמרא (סנהדרין לח, א), מפני מה נברא אדם בערב שבת, שלא יהיו צדוקים אומרים שותף היה לו להקב"ה במעשה בראשית. אולם עדיין אפשר שיטעה אדם לומר, הגם שבמעשה בראשית לא יכל להיות שותף להקב"ה, אבל בידיעת הבריאה יכול גם יכול. וכיון שבקי הוא בחכמת הטבע והרפואה, מבין גם אלו חיה ועוף טובים לאכילה, ואלו רעים ומזיקים, ויבוא לאכול מהחיות שאסר הקב"ה לאכלם.

לפיכך בא ר' שמלאי ואמר שלא כן הדבר. אלא כשם שבריאת האדם היתה אחר בריאת בעלי חיים, ללמד שאינו שותף להקב"ה, אף תורתו שנתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף ללמד באה, שאינו שותף להקב"ה אף בהכרת הבריאה והליכותיה. ואף שנראה לו בחיה זו שטוב לאכלה, הלא לפניו יתברך ידוע טעם לאסרה באכילה.

(מפי רבי צבי הירש רבינובין, אב"ד קובנה)

נכנע לבו ואינו זקוק להשלח מחוץ למחנה.
(חפץ חיים)

"נגע צרעת הוא וראהו הכהן וטמא אותו"

איתא במדרש "שוחר טוב" שביקש דוד המלך מאת הקב"ה במלים "יהיו לרצון אמרי פי", שתהא חשובה אמירת תהלים לפניו כנגעים ואהלות. בפשטות הובנה בקשה זו שתהא אמירת התהלים נחשבת כאילו למדו אותה שעה סגויות חמורות בש"ס כנגעים ואהלות. ברם, יש להבין מדוע בחר דוד דוקא דוגמאות אלו. הלכה היא במראות נגעים שכל הכרעה נתונה ביד הכהן, לטהר או לטמא, ככל היוצא מפיו יעשה. ומה יקרה אם אין שם כהן מומחה שיוודע להבחין בין נגע לנגע. או אז קוראים לישראל תלמיד חכם שיראה את הנגע, הוא פוסק ומוסר הכרעתו לכהן העם-הארץ, ואילו הכהן אומר בפיו על טמא, טמא, ועל טהור, טהור. נמצא שהגם שאין הכהן יודע ומבין סיבת אמירתו ומהותה, הרי היא הקובעת וחורצת את טיב הנגע. זהו שביקש דוד המלך מאת ה', שבאותו אופן תהא אמירת פרקי תהלים מקובלת לרצון לפניו, אפילו אם אין הקורא בסמך את פירושו כלל, רק משום אמירתם גרידא.

(בשם רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק)

"ואם פרוח תפרח הצרעת... וראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר את הנגע כלו הפך לבן טהור הוא"

(יג, יב-ג)
דין זה של פרוח בכולו שהוא טהור, אמרו חז"ל שאינו אלא אם בא אל הכהן קודם שפרחה הצרעת בכולו. אבל אם פרחו הצרעת על כולו קודם שבא אל הכהן, טמא (נגעים פ"ח). מדוע.
כידוע, כל עיקר סיבת הנגעים היא משום חטא לשון הרע, וכדי שיבוא אל הכהן להורות לו את דרך התשובה. לפיכך אם פשה הנגע אחר פעם ראשונה, עדיין ניתן לומר לו כי טרם שב בתשובה שלימה ועליו להטיב את מעשיו. לא כן כאשר פשה הנגע בכולו, אם נטמא אותו, הרי עלול לבוא לידי יאוש, ואז נחטיא את מטרת הנגע, שהיא שובו אל המוטב, לכך טהור הוא.
אמנם, זה הכל רק אם הזדרז לבוא אל הכהן כבר בראשית הופעת הצרעת על גופו, כי מכיון שהוכיח את חפצו בתיקון המעשים, השיג את מטרת הנגע. אבל אם המתין ובא אל הכהן רק אחר שכבר פשה הנגע בכולו, הרי זה סימן שלא איכפת לו כלל מהחטא, וכי טרם החל בחזרה בתשובה, לכך "טמא טמא יקרא".

(רבי זליג ראובן בניס)

"איש צרוע הוא טמא הוא יטמאנו הכהן בראשו נגעו"

(יג, מד)
צרעת באה על חטא, אבל אינה דומה סיבת צרעת הגוף לצרעת הראש. צרעת הגוף באה על חטא התאוה המחטיא את הבשר, ואילו צרעת הראש באה על חטא דעות משובשות. לכך אמר "בראשו נגעו", להורות, כי אף שסימני הקרחת או הגבחת הם כמראה צרעת עור בשר, נבדלים הם בהיותם אות לעוונות הראש דוקא. והנפקא

מינה היא, להתרחק ולהזהר ממנו באופן מיוחד, כי החוטא בדעות משובשות מחטיא את המתרועעים עמו, יותר מבעל תאוה.
(הנצי"ב)

פנינים לפרשת מצורע

"זאת תורת המצורע ביום טהרתו וחובע אל הכהן"

(יד, א)
ומדוע דוקא "אל הכהן"?
מאחר שהנגעים באים על עון לשון הרע שבפה, לכך טהרתו תלויה בפי הכהן דוקא, כמאמר הכתוב "שפתי כהן ישמרו דעת, תורה יבקשו מפייה". הוי אומר, שעל פי מאמרו של כהן מתרפא, שאם אמר טהור נטהר ואם אמר טמא נטמא. ללמדך, כי המות והחיים ביד הלשון. היא הלשון שבחטאה באו הנגעים, והיא הלשון שמרפאת את הנגעים.
(חפץ חיים)

☆☆☆☆☆

חז"ל מביאים מעשה ברובל שהיה מחור בעיירות ומכריז "מאן בעי למיזבן סמא דחיי" [מי רוצה לקנות סם חיים]. יצא אליו רבי ינאי וביקש לקנות. הוציא לו האיש ספר תהלים והראה לו פסוק: "מי האיש חפץ חיים", ומה כתוב אחר-כך, "נצור לשונך מרע". אמר ר' ינאי כל ימי הייתי קורא, ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט, עד שבא רובל זה והודיעי, (מר פ' מצורע). וכבר תמחו הכל על המדעי, מה נתחדש לו לר' ינאי מדברי הרוכל, שלא ידע קודם. והפרוש:

ישנם אנשים הלועגים לאותם אנשי חולי ההולכים ודורשים בעצת מלחשים וקוסמים. אע"פ כן הם בעצמם, אם יחלו וידרשו ברופאים גדולים ומובהקים, ומישהו יציע להם לרפא סיבלם על-ידי איזה מלחשת, אשר השמועה תספר בה שהיא מרפאת חולים, הנה מיד ילכו גם הם לדרוש בה. זאת משום שתאוות החיים היא כל-כך גדולה, עד שנוטים לנסות אף דברי הבל ושטות שהם עצמם אינם מאמינים בהם.
אותם אנשים, אם נבוא אליהם בשעה שעוסקים ברפואות סגוליות, אשר רק כורח החיים אילצם לנסותם, ונציע להם רפואות סגוליות שהציעו חז"ל, כמו "חש בראשו יעסוק בתורה", ועוד כהנה, לא יאבו לשמוע. ולמה אינם מאמינים באלה, אחר שמאמינים כבר במלחשים ושדים, ולא תהא תורה שלימה שלנו כשיחה בטילה שלהם. אלא שהיצר הרע מסמא עיניהם, ומכביד את ליבם אף בדבר שחיהם תלוים בו.

את זאת ביקש הרוכל ללמד את העם בהכריזו מי רוצה לקנות סם חיים. כל בעל שכל יודע שאין במציאות סם כזה שמאריך חייו של אדם. ואף לו היה במציאות, הרי מחירו היה יקר מפנינים, ולא רובל המחזיר על הפתחים היה מוכרו. עם כל זה, לגודל תאוות החיים נענים לו השומעים, שמא יש אחוז אחד שיש ממש בדבריו. לזאת העיר את ליבם לאמור, אם כה גדולה תאוות החיים שלכם, עד כדי להאמין לדברים בחוקים, מפי רובל ועובר אורח, למה לא תתנו אימון בדברי דוד המלך בתהלים, שהציע סם חיים לכל דכפין, באומרו "מי

האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע". מוטב שתנסו סם ותרופה זו או אז תאריכו ימים.
(מפי רבי איצלה בלור)

"ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בביתי"

(יד, לח)
סח רבי שמשון-רפאל הירש:
החטא שבגללו באים נגעי בתים הוא חטא האנוכיות, כפי שמדגיש הפסוק: "אשר לו הבית", שמייחד ביתו רק לעצמו ומסתגר מלבוא לעזרת הזולת. מדת סדום היא: "שלי שלי, שלך שלך", עקרון סדומי המיוסד לכאורה על דקדוקו של חוק, אבל מתעלם מן הצורך לצרף לכל חוק גם את האהבה לבני אדם, לפי שרק על כך יכון קיומו הפרטי של כל בית ובית.
והודיע הקב"ה לבניו: "כי תבוא אל ארץ כנען... ותתני נגע צרעת... כנגע נראה לי בבית", הוה אומר: מן הרגע שתאחזו בארץ אשר אני נותן לכם, אטיל סימנים בבתיכם: מי שמייחד ביתו לעצמו בלבד, עתיד לבוא אל הכהן ולהודיעו: דומה שבעין תו-אלקי נראה לי בבית...

"וראשו יהיה פרוע... וטמא טמא יקראו"

(יג, מה)
אומר בעל הטורים שארבע פעמים במסורה מופיעה המילה "וראשו" בפסוק שלפנינו ובפרשת נח בדור הפלגה "וראשו בשמים" וכן בחלום יעקב "וראשו מגיע השמימה" ובספר איוב "וראשו לעב יגיע" ללמדנו לפי שהתגאה והגביה ראשו השמימה על כן באו לו נגעים להשפילו.

"הבגד כי יהיה בו נגע צרעת"יג, מ"ז

בדין פוגעים הנגעים גם בבגדי האדם, שלמניית הלב נעשו הבגדים בזמן הזה גורם חשוב לחטאים. שמתוך הרדיפה אחרי מותרות בלבוש באים לידי קנאה ושנאה. ונכשלים בעוון של רכילות ולשון הרע, ובמיוחד יש להזהיר את הנשים שמתוך קלות דעת יתירה מתפתות להחליף את הלבוש המסורתי והצנוע, בבגדי נכרות המשתנים חדשים לבקרים.
ובענין זה ראוי להלך אחר מידתו של יעקב אבינו שביקש "לחם לאכול ובגד ללבוש", ואין לנצל את הבגד כדי להתהדר בו ולעורר בכך קנאת הבריות המביאה לידי שנאה ותחרות ולפרוד הלבבות.
(חפץ חיים)

"והנה לא הפך הנגע את עינו"יג, נח

מובא בספרים הקדושים שאין טובה גדולה מעוונת ואין רעה למטה מנגע והמצורע הפך את העונג לנגע ותיקונו שיחזור בתשובה מעוונותיו ויחזיר את הנגע להיות עונג אולם כאן כתב הפסוק שאחרי שחזר הכהן וראהו נוכח לדעת שלא הפך הנגע את עינו דעיקר החלוק בין עונג לנגע הוא מיקומה של האות "ע" וכאן ראה שלא הפך הנגע את עינו היינו דלא חזרה האות "ע" לראש המילה ונשאר נגע.
(בן איש חי)

"זאת תהיה תורת המצורע והוא אל הכהן"יג, ט

בירושלמי מספר מעשה בכהן שהיה עני מאד ורצה לצאת לחז"ל לצורך פרנסה, אמר לאשתו אין לי מה להניח לך, אלמדך

אפוא את חכמתי וכך לימדה כיצד הוא רואה ננעים תוך כדי לימודו אמר לה: דעי שאין שערה בראש שאין תחתייה מעיין שממנו היא גדלה אמרה לו אשתו ישמעו אזניך מה שפיך מדבר ומה כל שערה ושערה מזמן לה הקב"ה מעיין שתתפרנס ממנו אתה לא כל שכן ומדוע תצא לחוץ לארץ מיד חזר בו. מכאן לומד בן איש חי שאל ידאג אדם על פרנסתו ואל יעצב על שום דבר ומוסיף מכאן עוד תוכחת מגולה לאנשים נבערים מדעת שבראותם שיש להם ארבעה וחמישה בנים פורשים מנשותיהם שמא ירבו בבנים ובנות ובמה יפרנסם וענין זה הוא שטות גמורה כי הבורא יתברך הנותן את הבנים הוא יזמין את פרנסתם.

פסוק

טהרת המצורע וריפוי איננה תלויה ברפא כי אם בכחן. והטעם לפי שנגע הצרעת בא על עוון לשון הרע (ערכין טו): ועל כן יבוא תקונו ע"י מי שנאמר עליו "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו", במשנה בנגעים מבואר שהכהן צריך לומר "טהור" – וכאשר רואה המצורע שבכח הדיבור לרפא את חטאו הוא נוכח לדעת כי מוות וחיים ביד הלשון. (חפץ חיים עה"ח)

פסוק

על כן מביא המדרש את הפסוק בתהלים מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע וכו'. ואת המעשה המפורסם של רבי ינאי שפגש רוכל בשוק שהציע סם חיים, נדחקו הבריות סביבו בא ר' ינאי והתעניין אף הוא אמר לו הרוכל אתה איך זקוק לכן עד שהפציר בו והראה לו הרוכל את ספר תהלים ופתח בפסוקים אלו אמר רבי ינאי: "כל ימי הייתי קורא המקרא הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעני" נשאלת השאלה מה חידש הרוכל לרבי ינאי הרי בסך הכל הראה לו את הפסוקים בספר, על כן אומר הרב איסר זלמן מלצר זצ"ל (בעל "אבן האזל") שהרוכל הכריז מי רוצה סם חיים, ולכאורה לשון הרע הוא כמו סם המות, והימנעות מלשון הרע הרי היא ככל עבירה ואמנם חז"ל קבעו שכר על כן כאמרו: ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה (קדושין ל"ט) אך עדיין אינו בדרגה של עשיית מצוה בפועל המוסיפה חיים לאדם אלא אי עשיית עבירה משולה לאדם הנמנע מלקחת סם המות, אך עדיין אין בכך סם חיים המוסיף חיים ובריאות באופן חיובי.

וזה מה שלמד ר' ינאי מהרוכל שהמנעות מרכילות ולשון הרע איננה רק בגדר "סור מרע" אלא היא סם חיים.

(הרב איסר זלמן מלצר)

פסוק

בני אדם מזלזלים בלשון הרע כי אינם יודעים את חומרת הדבר ואת כח המחץ שבפה, ואת ההשפעה לרעה שיש בלשון הרע. – וכי מה עשיתי? הרי אלה רק דברים בעלמא. – ולכן, והובא אל הכהן ויראה שדיבורו של הכהן החותך גורלו לשבט או לחסד במוצא פיו של הכהן "טהור" – נטהר. ובאומרו טמא – נטמא. מזה ידע להעריך את הכח העצום שבדיבור לטוב ולרע. – החיים והמות ביד הלשון. (חמניד מדובנא)

פרקי אבות

חובת לימוד זכות – אפילו כשאי אפשר...

והוי דן את כל האדם לכף זכות

עד כמה חייב אדם לדון את זולתו לכף זכות? האם גם כלפי מי שאינו זכאי חל הציווי לדון לכף זכות!

תשובות לשאלות אלו, נמצא במקורות המצוטטים לפניו.

בספר "יסוד ושורש העבודה" (שער "עבודת הלב" פרק ח) תולה המחבר את קיום המצות "ואהבת לרעך כמוך" במצות "בצדק תשפוט עמיתך". ואלו דבריו: "אך זה ברור ופשוט שאין אדם יכול לבוא אל קיום מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך' על אמיתותה ועל תכליתה בשלימות ותמידות אם לא עמד על המדרגה של קיום מצות עשה זו 'בצדק תשפוט עמיתך' על תכליתה בשלימות ובתמידות זה המה תלויים ואחודים זה בזה.

"וילהיבן כי הוא פשוט, דהיינו שרואה בחבירו שעשה איזה מעשה או יצא מפיו איזה דיבור שלכאורה הוא נגד רצון הבורא יתברך, יש לדון אותו תיכף לכף זכות ויחשוב במחשבתו בזה הלשון: הריני מוכן ומוזמן לקיים מצות-עשה של 'בצדק תשפוט עמיתך'. ויתאמץ בהתאמצות גדולה במחשבתו למצוא לו איזה זכות במעשה או בדיבור ההוא וכו', ואף שהיה טועה בדבר זה במה שדן אותו לכף זכות, עם כל זה עשה רצון הבורא יתברך שציווה על זה במצות-עשה 'בצדק תשפוט עמיתך', ובוודאי עשה בזה נחת רוח לפניו יתברך בקיום מצות עשה זו. אך אם לא דן אותו לכף זכות... ונתחזק בעיניו בחזקת רשע... לא יתאמץ בשבילו לעשות לו איזה טובה בכל יכולתו בעת הצטרכותו – אז עובר גם כן על מצות עשה של 'ואהבת וכו'..."

פסוק

בספר "שאל אביך ויגדך" (עמוד רמד) מובא בשם הרבי מקוצק זצ"ל: "הלא חז"ל אמרו שהקב"ה ברא כנגד כל דבר אסור גם דבר מותר, שיבוטא כנגד חזיר וכו'.

וכן כל יתר הדברים שאמרו חז"ל שם ומה הוא הדבר שברא הקב"ה כנגד ראש עקום? לדון לכף זכות אף בדבר שלא יכול לעלות על דעת שכל ישר בעולם, רק למי שיש לו ראש עקום ופתלתול. וזהו מה שאמרו חז"ל, שבכדי לדון לכף זכות כדאי וראוי אפילו לעקם בזה את הכל ולדון אותו לזכות בדבר שאין לו מקום אחיזה במציאות כלל..."

חבירו לכף זכות – דנים אותו לזכות

והוי דן את כל האדם לכף זכות

מובא בגמרא (שבת קכז, ב): "תנו רבנן, הדין חבירו לכף זכות – דנים אותו לזכות..."

והקשה הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל ("שפת חיים" מועדים א, עמודים: רמ"ג, רמו):

בשלמא, אדם צריך לדון את חבירו לכף זכות או מפני שאינו יודע העובדות לאשורן, ואף במקרה שראה את העובדות בשלימות, אינו יודע כוונת חבירו במעשה שעשה, או שאינו יודע את הנסיבות סביב המעשה שאולי בגינת היה אנוס לעשות כפי שעשה. סוף דבר, מפני שטרון ידיעה יש על האדם לדון את מעשה חבירו לזכות, שכדין עשה, אך הקב"ה בודאי יודע את כל העובדות, הנסיבות והמצבים, ומה שייך לומר על הקב"ה שידון לכף זכות?

"התשובה היא" – תירץ הגר"ח פרידלנדר זצ"ל – "שבוודאי אין הכוונה שהקב"ה ידון על המעשה כאילו המציאות היתה שונה, הרי

הכל גלוי וידוע לפניו, אלא שיש אופנים ומבטים שונים איך לדון את האדם. אפשר לדונו בכל חומר הדין בלי ויתור כלל, שעל דין כזה אמרו חז"ל (ערכין יז, א): "תנאי רב אילינור הגדול: 'אלמלי בא הקב"ה עם אברהם יצחק ויעקב בדין אין יכולים לעמוד מפני תוכחה". ואפשר לדונו יותר ברכות, כגון כאשר חטא במזיד, להתחשב בכך שלא היה מזיד מושלם – ומוכן שהדברים מתחלקים לדרגות רבות בחומר הדין – וזה נקרא אצל הקב"ה שהוא דן לכף זכות. נמצא שהאדם בהתנהגותו קובע באיזה מבט הקב"ה ידון אותו, ואם הוא אדם קשה שדן את כל אחד לכף חובה ובחריפות ואינו מוותר לאיש על מה שעשה לו, או אז גם הקב"ה דן אותו בחומר הדין.

"בדרך זו יש לבאר מאמר חז"ל (ראש השנה יז, א): "כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו", וביאר מו"ר הגר"א דסלר זצ"ל 'מעביר על מידותיו' – שנותן ללכת ליד מידותיו לדוגמא: אדם שכוועס, יש אדם שבשעה כזו אי-אפשר בכלל לדבר איתו, ואילו המעביר על מידותיו הוא אכן כוועס – ויש לו מידות רעות – אך הוא מסוגל להתאפק ולהגביל מידותיו ולצמצם כעסו כך שניתן לדבר איתו וילעבור ליד מידותיו.

ואפילו במקרה שהיה צודק לגמרי אינו תובע מהשני הכל הוא מוותר – אפילו שמוותר ויתור חלקי – אז מתנהגים עמו מהשמים מידה כנגד מידה ומוותרים לו ולא תובעים ממנו בכל החריפות.

הליכות והלכות

מדיני ספירת העמר

* מצוות ספירת העומר בימינו, שאין בית המקדש קיים, לרוב הפוסקים היא מדרבנן, אולם דעת הרמב"ם ועוד פוסקים שהיא עדיין מצוה מהתורה.

מ"מ מרן שו"ע פסק שזו מצוה דרבנן ולכן מקילים בה כמה ספיקות.

* זמן הספירה: בלילה, וכתב מרן שהמדקדקים סופרים רק מצאת הכוכבים וכן ראוי להחמיר לחכות לצאת הכוכבים, אולם מן הדין אם ספר משקיעה ואילך יצא. סוף זמנה הוא עלות השחר ומובא בספרים שיש ענין גדול גם על פי הסוד לספור מיד בצאת הכוכבים.

ואם ספר לפני צאת הכוכבים יש מחמירים לחזור ולספור שוב בלילה בלי ברכה. נוהגים לספור לאחר תפילת ערבית אולם אפשר לספור גם קודם התפילה.

* נשים פטורות ממצווה זו ולפי מנהגי הספרדים אפילו אם רוצות לספור אסור להן לברך, ולפי מנהגי האשכזים מי שמתפללת בקביעות ובטוחה שלא תשכח יש לה על מי לסמוך ולברך, אולם המ"ב כתב שנהגו שנשים לא מברכות.

קטן שהגיע לחינוך סופר עם ברכה. דרך הספירה: בזמן הספירה יש לעמוד שנאמר "מהחל חרמש בקמה" ודרשו חכמינו אל תקרא בקמה אלא בקומה (לעמוד), ובדיעבד אם ספר בישיבה יצא. על המברך לדעת קודם שסופר איזה מספר היום ורק אח"כ יברך, ולכן נהגו שהרב או החזן סופר לפני הקהל ורק אח"כ הקהל. לאחר הספירה מתפללים על בנין בית המקדש שזוכה להקריב את העומר, ולאחר מכן אומרים

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St. 718-251-9676	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

דרשו מחיר יקר עמד על המקח, ולא הגיעו לעמק השוה. כך המשיך לכפר השלישי והרביעי, התמקח בלי סוף עד שראה שהיום נוטה לערב. או אז קנה במחיר אשר הושת עליו והחל עושה דרך ארוכה חזרה. הלילה ירד, והיה עייף ורעב מיום ארוך ומתיש בלא אכילה ושתייה. שוב נגפו רגליו במהמורות הדרכים, והגיע לביתו באישון לילה ובידו סחורה מועטת ויקרה. חברו לעומתו, סיים בנחת את תפלתו ואכל פת שחרית, ברח על מזונו ויצא לדרך. בכפר הראשון כבר קמו האכרים משנתם. קנה מה שקנה והמשיך בדרכו. הגיע לכפר השני והציע מחיר זול. הפעם לא התמקחו האכרים, שראו שהתמקחותם לא הועילה והרוכל הקודם לא קנה מאומה וסרב לשלם את המחיר המופקע, הסכימו אפוא למחיר שנקב, והוא רכש סחורה רבה וזולה בכפרים הקרובים בכל הכסף העומד לרשותו, ובעוד השמש במרם הרקיע החל לשוב לעירו. הספיק למכור חלק מהסחורה, ועלה לבית המדרש לתפלת מנחה וערבית ולשעור תורה. חזר לביתו לסעודת הערב ועלה על יצועו. הוי אומר "כפירים", הכופרים, גם "רשו", התרוששו ואין בידם מאומה, וגם "רעבו" בלא מזון ומחיה כל היום כולו. ואילו "דרושי השם" שקדמו והתפללו, לא הפסידו מאומה, ואדרבה: "לא יחסרו כל טוב"!!! (קנין תורה)

ויחזור ויספור את אותו יום לפי דעת ה"כף החיים" בלא ברכה ולפי דעת המ"ב עם ברכה. בימי ספירת העומר אין מסתפרין ולא מתגלחין עד ל"ד בעמר בבוקר לפי מנהגי הספרדים ולפי האשכנזים ביום ל"ג בעומר מותר. ויש מהאשכנזים שממשיכים את איסור תספורת עד שלשת ימי ההגבלה. וכתבו בשם האר"י זצ"ל שלא להסתפר כלל מפסח ועד ערב שבועות, ואפילו מי שנולד לו בן אינו מסתפר (חומרא זו לענין תספורת בלבד) ויש שנהגו להחמיר כמוהו. וכן אין לשמוע כלי זמר או קלטות של שירים בימים אלו, ואין עושים בהם ריקודים ומחולות וכן אין נושאים נשים בימים אלו. מותר לברך ש'החינו' בימים אלו על פרי חדש או בגד חדש ויש מחמירים ומברכים ש'החינו' רק בשבת. אבל לקנות בגדים חדשים מותר (ויש נוהגים להחמיר שלא לקנות בגדים בימי הספירה).

מזמור "למנצח בנגינות וכו'" שיש בו מ"ט מילים - כל מילה כנגד יום בעומר (ישנן צירופי מילים שנחשבות למילה אחת כגון כל אפסי ארץ) ולאחר מכן "אנא בכח" שיש בו 48 מילים. * יש להעיר שכתב הרב בן איש חי זצוק"ל שסגולה להצלחה לומר בימי העומר בזמן ברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות כולו בצורת מנורה, ואם עשה כן לא יזק אותו היום). * מי ששכח לספור בלילה סופר ביום בלא ברכה, ואם עשה כן יוכל להמשיך לספור בלילה שאחריו עם ברכה וגדולה מזו אמרו, שאפילו ספר למחרת לאחר השקיעה (לפני צאת הכוכבים) בלי ברכה יוכל להמשיך אחר כך לספור עם ברכה, שנחשב שספר באותו יום, ושוב יוכל להמשיך ולברך. אבל אם גם שכח ולא נזכר רק בלילה שלמחרת - שוב לא יוכל להמשיך באותה שנה לספור עם ברכה רק יספור בלי ברכה. * מי ששאל אותו חברו מבין השמשות ואילך מה המספר היום לא יאמר לו היום כך וכך שאחרת יפסיד את הברכה באותו לילה אלא יאמר לו אתמול היה כך וכך. וביותר יש להזהר בערב ל"ג בעומר שלא יאמר היום ל"ג בעומר. אולם אם רק ענה לו מספר כגון ביום התשיעי שאלו כמה לעומר וענה לו "תשעה ימים" בלי להזכיר מילה "היום", וכן לא הזכיר מספר השבועות, יוכל לספור עם ברכה (מ"ב).

משל ונמשל

כפירים רשו ורעבו, ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב

מרוך הרב שד' זצ"ל סיפר ששמע משל מהחפץ חיים זצ"ל על פסוק זה. לאמר: מעשה בשני רוכלים שהתגוררו בשכנות, האחד מאמין והשני כופר. שניהם קמו מבעוד לילה. המאמין עלה לבית הכנסת לומר תהלים ומעמדות עד לתפילת ותיקין, ואילו הכופר החליט לצאת לכפרים מבעוד לילה. חשב: עד שחברי מתפלל על מזונותיו, אקדימו. נגף במהמורות אין ספור באפלת הלילה, ובהגיעו לכפר הראשון עדין נמו האכרים שנתם המשיך לכפר השני, וחזר על הפתחים. בקש לקנות בזול והאכרים

(ויש מחמירים שלא לענות מספר הימים מפלג המנחה ומעלה) אם ספר רק ימים ולא הזכיר שבועות יצא בדיעבד, ואם ספר רק שבועות ולא ימים - אם זה אמצע השבוע כגון יום תשיעי, שאמר היום "שבוע אחד ושני ימים, ולא הזכיר תשע, יצא לדעת רוב הפוסקים ולכן יחזור ויספור את אותו יום כראוי בלא ברכה אבל אם זה סיום שבוע כגון ביום ה-14 וספר רק היום שבועיים ימים לעומר ולא אמר 14 יום לעומר לא יצא

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ד אייר	ג אייר	ב אייר	א אייר	ל גיסן	כט גיסן	כה גיסן
רבי יוסף האומים מח"ס פרי מגדים		רבי שמואל שמלקא מנקלשבורג	רבי אבא שאול מחבמי התלמוד	רבי חיים ויטאל מהר"ח רבי יעקב ענדין מח"ס מור וקציעה	רבי משה מקוברין מח"ס דבש השדה	רבי שבתי הורבין בן השל"ה
שקיעה 7:54	חוני המעגל					שקיעה 7:48

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה